KHOA HỌC

Vấn-đề «con Khỉ»

Tuần này ta nhắc đến câu truyện « con khỉ leo giấy ».

Xin các ngài cho phép dùng tiếng « con khỉ » và trong câu truyện con khỉ này, tôi không gọi nó là « con hầu » mà cũng chẳng gọi nó là con « bủ-đu ».

Truyện « con khỉ leo giấy » đây, xin các ngài chớ nhận làm là truyện leo giấy mua rẻ, làm tối mắt các khán quan, mà trái lại, là một truyện rất tỷ thú thuộc về khoa-học. Các nhà khoa-học gọi là « vấn-đề con khỉ » tức là câu truyện này.

Muốn biết rõ cái vấn-đề này, xin các ngài để tôi giới thiệu những vai trong truyện.

Một là con khỉ, hai là cái bành xe đông dọc, ba là sợi giấy.

Con khỉ ở đây là con khỉ ta thường trông thấy ở trại Bách-thú, hoặc là con lười ươi hay con vượn bạc máy, tùy ý các ngài, miễn là vai chính thuộc về loài khỉ thì thôi. Hoặc giả vai chính là con mèo hay không phải là con mèo cũng được, vấn đề này vẫn gọi là « vấn đề con khỉ » mà câu truyện này vẫn là câu truyện « con khỉ leo giấy »

Vậy thế là xong ba vai chính. Ta đông cái đông-dọc lên trên cao, vắt qua lưng cửa nhà. Một đầu buộc một quả tạ 10 cân, một đầu cho « con khỉ » (con khỉ thật hay con khỉ giả, hay không phải con khỉ cũng vậy) bìa vào. Khỉ ta quả tạ đều cân nhau. Khỉ tức thì leo giấy, leo ngược lên. Khỉ leo ngược lên, rồi thì sao? Đó, vấn đề con khỉ như vậy đó, các nhà khoa-học nước Nam ta, nếu có tài giỏi xin giảng cho.

Câu truyện con khỉ leo giấy tuy chỉ có thế, mà mỗi người nói một phách. Ta hãy ngồi yên nghe thiên-hạ giải:

Người thì rằng: khỉ khỉ leo lên thì quả tạ cũng theo đấy mà lên ngang với khỉ, rồi sau hết khỉ và quả tạ gặp nhau ở đông-dọc. Như vậy khỉ phải ra sức gấp đôi, nghĩa là đang 10 cai giấy buộc yên thì khỉ chỉ dụng sức 10 cân là được, nhưng đây lại leo cả quả tạ lên nữa thành sức phải gấp đôi 20 cân.

Có người nói: khỉ leo lên đầu hay không đều mỗi lúc một khác. Vì thế cho nên hễ khỉ leo lên được một bước thì quả tạ cũng leo lên; lại thụt xuống một bước thì đông yên vào quãng đưa, ngang với khỉ.

Có người bác rằng quả tạ và khỉ đều ngang nhau mà lên từng nấc một, chứ chẳng bao giờ tụt xuống.

Cai vấn đề ta tưởng là sáng lắy loay hoay mãi chưa có ai trả lời thôi lại một câu nói khác soáng hơn nữa thấy ta đó:

« Bỏ khỉ đi mà cho một bộ máy bánh giấy leo lên thì sao »?

Ông W. F. Rugge thấy vẫn đề khỉ giả leo giấy cũng hay hay nên chịu khó thuê tam một con, chạy bằng máy đồng hồ, cân nặng được 240 gam. Ông cho máy vào một đầu giấy, còn đầu kia buộc một quả cân nhỏ cho cân với máy (đừng đổi nhau); chịu khó nghỉ ra cacu tay một sợi chỉ hãm máy lại đợi khi sửa soạn song rồi, chỉ việc đốt sợi chỉ chảy là máy leo lên giấy ngay. Ông nghiệm rằng: sau cái tiếng « ai-lê hấp » khỉ leo lên mỗi một phút được 8 tấc, mà quả tạ . . . vẫn đứng yên không nhúc nhích.

Cái kế của ông tài thực, nhưng « thành công có khi nhầm » : ông nhầm là lại không nghĩ đến cái đông-học đủ trơn thì nào cũng có sự làm mất ít sức, và sợi giấy đủ nhỏ vẫn nặng. Hai năm sau, ông W. F. Stens thấy vẫn đề ấy cũng tìm cách giải. Ông nghiệm ra rằng quả tạ không cùng lên với khỉ. Ông đỡ vì lại cọ sát.

Nhưng ông W. F. Rugge cái rằng không phải vì cọ sát vì máy ông rất trơn, vì khi tạ và khỉ thăng bằng rồi nếu một bên chỉ thêm độ chín năm một phân gam cũng đủ làm mất thăng bằng ngay. . .

Ngoài các nhà khoa-học ấy ra, còn nhiều nhà khác nữa cũng đem con khỉ và sợi giấy ra thử, rồi mỗi nhà một lý, chẳng ai giống ai!

Trước khi đánh cái giấu hỏi về bài tính kỳ khôi này, tôi xin giới thiệu tác-giả là ông Lewis Carroll, một nhà toán học trứ danh đời trước: Ông nghĩ ra đầu đề này từ năm 1893 mà hiện đến nay vẫn chưa thấy ai giải rõ.

Chăng thử mười thi

Một sự chẳng ngờ

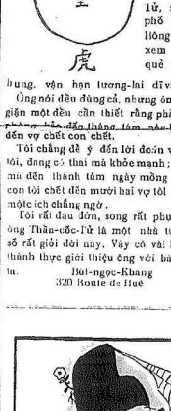

Tương số xưa nay tôi vẫn cho là một Khoa-học thường thức để tiêu khiển song vì lính tò mò nên tháng hai vừa rồi tôi có đến chơi nhà ông Thần-cốc, Lữ, số 49 phố Hàng Lồng dệm xem một quẻ « Cát hung, vận hạn tương-lai dĩ vãng».

Ông nói đến đúng cả, nhưng ông có giặn một đều cần thiết rằng phải để phòng hiểu đến tháng tám năm khác đến vợ chết con chết.

Tôi chẳng để ý đến lời đoán vì vợ tôi, đông cả thai mà khỏe mạnh; thế, mà đến thành tâm ngày mồng chín con tôi chết đến mười hai vợ tôi chết một ích chẳng ngờ.

Tôi rất đau đớn, song rất phục tài ông Thần-cốc-Lữ là một nhà tướng số rất giỏi đời nay. Vậy có vài hàng thành thực giới thiệu ông với bà con ta.

Đỗ-ngọc-Khang
320 Route de Hue

Dịp may cho những người còn quốc trái

Ai còn quốc trái Đông-Pháp năm 1922 là thứ phiếu 50p00 nên mua ngay lập tức đến nhà Chân-Hưng số 52 Phố Hàng Bạc Hanoi thời được giá cao cũng gần như chẳng số, vì những quốc-trái bằng quan tiền lấy thì bán được giá rất rẻ, cũng có thể được lãi hơn lúc nộp tiền.

— *Thầy đề mặc tôi, để tôi tự-tả...*
— *Đã đành rằng thế, nhưng thành phố đã có lệnh cấm kia kia...*

VĂN HỌC

Ông Ng. Mạnh-Tường trả lời...

Bàn về quốc văn

Quốc văn có nên dùng các văn-chương ngoại-quốc nhất là văn Pháp và Trung-hoa làm mẫu chăng?

Tôi trả lời, không ngần ngừ: nên lắm.

Văn minh của loài người có bắt trước mới có tiến. Các nhà bác-học đời nay đã nghiên-cứu ra rằng đến nước Hy-lạp, mà xưa nay ta cho là không nhà một nước nào, chính đã chịu ảnh hưởng của các nền văn minh Đông-phương. Một nhà thi-sĩ La-mã có nói: không có cái gì là sáng kiến ra mà không nhờ đến cái khác. Dân-tộc nào cũng vậy, nếu văn minh nào cũng vậy, chỉ tiến theo như cái trình độ của dân-tộc ấy, của nền văn minh ấy đã nhờ ở các sự kích-nghiệm của các dân-tộc khác, của các nền văn minh khác, rồi thì, nếu không vượt qua hẳn được các sự thí-nghiệm ấy, thì cũng cố làm cho tốt đẹp hơn lên, hay là đưa những sự thí-nghiệp ấy về một con đường khác. Bắt trước thực là thật sự cần thiết của nhân-loại, dù bàn về sự tiến bộ của chương cũng vậy.

Sự khó-khăn là ở chỗ biết bắt trước. Tôi xin hiến những qui-tắc sau này:

a) Bắt trước cần phải có vẻ tân-kỳ, đặc-biệt. Nói thế nghĩa là không nên bắt trước như hệt, thành ra chỉ là một thứ văn-chương sao-lãp, khô-khan, bắt trước có thể là một sự sáng-kiến. Những nhà văn-học cổ-điển nước Pháp là những tang-chứng hiển-nhiên cho sự đó. Bắt trước một cách có tri-thức là chỉ ngẫm các kiểu mẫu rồi làm khác đi, bắt trước theo mục-đích văn-chương là phỏng theo các lối văn, các cách viết văn thích-hợp với sự cần-thiết của một nước với năng-lực một dân-tộc, những sự nhu-yếu của một tâm-trạng. Chính nhờ ở sự thích-hợp ấy mà được tân-kỳ, mà có vẻ sáng-kiến, vì vậy cho nên đã bắt trước, phải bắt trước một cách khôn khéo. Thí dụ: những nhà văn-sĩ cổ-điển Pháp vẫn thế-kỷ thứ 17 bắt-trước văn-chương cổ La-Hy, nhưng đều bắt văn-chương ấy theo nền-nếp phong-tục của dân-tộc Pháp. Lại cái thi-dụ nữa: Musset bắt-trước Shakespeare, nhưng chỉ theo Shakespeare về những sự có thể làm vui mắt, vui tai thính giả Pháp, nghĩa là có thể chiều được cái tính ưa thích của bọn tri-thức Pháp mà thôi. Vậy tôi ước-ao rằng các nhà văn-sĩ Annam sau này nên theo ý tưởng của các nhà văn-sĩ nước Pháp, nước Trung-hoa và cả các nước ngoại-quốc nữa, nhưng xin các ông ấy đừng viết chữ Pháp, chữ Tàu mà cần nên viết chữ Annam. Xin các ông ấy để hiểu thấu cái tâm-trạng quốc-gia và kiến văn-chương ngoại-quốc mà mình theo được thích-hợp với những sự cần thiết của cái tâm-trạng ấy. Các ông ấy cứ bắt-trước nhưng các ông phải yên trí rằng các ông ấy viết quốc-văn. Đó là cái phương-pháp phổ-thông mà tôi thiết tưởng các ông ấy nên dùng.

b) Bắt trước phải khéo khéo. Tôi muốn nói rằng muốn bắt trước được tân kỳ thì phải có một nền giáo-hóa uyên bác. Vậy mà văn-sĩ Annam nào muốn văn minh được có vẻ tân kỳ thì cần bắt trước, nhưng trước khi bắt trước phải biết những sự cần-thiết về tri thức Annam, và phải hiểu thấu những nền văn-chương mình muốn theo. Nếu muốn bắt trước văn Pháp thì tất phải có một giáo-hóa chắc-chắn về nền Pháp-văn. Muốn bắt trước văn Trung-hoa lấy một nền văn-chương ngoại quốc nào cũng vậy. Phải nhớ rằng Bionsard và bạn đồng chí cũng bọn môn đồ đã tận công cùng lực học các ông văn chương đời cổ rồi mới phỏng theo đấy mà trước tác ra Pháp văn.

Nói tóm lại, bắt trước phải cho có vẻ tân kỳ nghĩa là phải hiểu thấu và khôn khéo) và phải có tri thức nghĩa là phải có một giáo hóa uyên-bác.

c) Bắt trước những lối gì?

Tôi xin trả lời ngay rằng chỉ có là tùy ở tính-chất từng người, tài-cán từng người. Cứ kể một cách dat-cương thì lối gì cũng hay, nhưng có lối hợp phong thổ tinh-tình, vì thích-hợp với những sự cần thiết của tri thức quốc gia. Những lối ấy là những lối gì? Cái đó là vấn đề phải tìm kiếm ra. Nhưng tôi xin nhuyễn một điều là bắt trước Pháp văn phải khôn khéo lắm mới được. Là vì Pháp-văn là một vật độc nhất và song ở đời, là một địa-sầu có mỹ-vị, và tôi sở thể nói, một cái hoa giống trong vườn cho tính không thể hợp khí hậu thổ-thổ mà nước khác được.

(Còn nữa)

NG-MẠNH-TƯỜNG
Văn-hóa tiến-sĩ

Trường Mỹ thuật Đông-Pháp

Trường « Mỹ-thuật » Đông-pháp mới thành lập được hơn năm năm nay đã đào tạo nên được nhiều nhà họa-sĩ-kiến trúc và điêu-khắc có tài. Tại kinh thành Ba-lê nhiều nhà bình-phẩm trứ danh về mỹ-thuật (1) đã từng nhiều lần khen ngợi. Nên mỹ-thuật nước nhà mà được cái kết quả tốt đẹp như vậy, cũng là nhờ công trình của cụ Victor Tardieu người đã sáng lập ra nhà trường. Cụ khéo điều hòa hai nền mỹ-thuật Âu-Á, hết lòng chỉ bảo học-trò cụ nói theo cái tinh hoa của mỹ-thuật Đông-phương, lấy đấy làm gốc của sự học, chỉ những chỗ nào sai với sự thực mới là lấy cái hay của mỹ-thuật Tây-phương bổ bổ thêm vào.

Học-trò cụ lấy cái ý tưởng sâu xa ấy làm phương trên, lại nhờ cái tài năng, cái trí tuệ khác thường của họ, nên chưa được bao lâu mà nước ta đã có thể tự hào rằng sắp đến ngày có một nền mỹ-thuật riêng.

Người tiêu biểu được cái tinh thần Đông-phương hơn cả là ông Nguyễn-phan-Chánh — ông vẽ trên lụa, theo lối

(1) Như cô Chamlaie.. các ông Camille Mauclair, Paul Eydoux, Ivanhoé Rambasson, Thiébault Sisson văn văn.

cũ bắt trước, nhưng trước khi bắt trước phải biết những sự cần-thiết về tri thức Annam, và phải hiểu thấu những nền văn-chương mình muốn theo. Nếu muốn bắt trước văn Pháp thì tất phải có một giáo-hóa chắc-chắn về nền Pháp-văn. Muốn bắt trước văn Trung-hoa lấy một nền văn-chương ngoại quốc nào cũng vậy. Phải nhớ rằng Bionsard và bạn đồng chí cũng bọn môn đồ đã tận công cùng lực học các ông văn chương đời cổ rồi mới phỏng theo đấy mà trước tác ra Pháp văn.

Nói tóm lại, bắt trước phải cho có vẻ tân kỳ nghĩa là phải hiểu thấu và khôn khéo) và phải có tri thức nghĩa là phải có một giáo hóa uyên-bác.

c) Bắt trước những lối gì?

Tôi xin trả lời ngay rằng chỉ có là tùy ở tính-chất từng người, tài-cán từng người. Cứ kể một cách dat-cương thì lối gì cũng hay, nhưng có lối hợp phong thổ tinh-tình, vì thích-hợp với những sự cần thiết của tri thức quốc gia. Những lối ấy là những lối gì? Cái đó là vấn đề phải tìm kiếm ra. Nhưng tôi xin nhuyễn một điều là bắt trước Pháp văn phải khôn khéo lắm mới được. Là vì Pháp-văn là một vật độc nhất và song ở đời, là một địa-sầu có mỹ-vị, và tôi sở thể nói, một cái hoa giống trong vườn cho tính không thể hợp khí hậu thổ-thổ mà nước khác được.

(Còn nữa)

NG-MẠNH-TƯỜNG
Văn-hóa tiến-sĩ

Kỳ phùng địch thủ...

Trương Ba ngồi hầu có Đề Thích

Nhận họ...

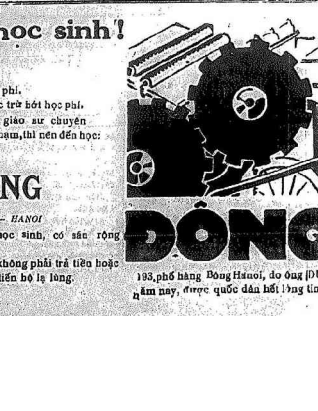

— *Tôi tiếng thế mà họ xa với cụ Thương đấy!*
— *Thế à? Cụ Thượng gọi bác bằng gì?*
— *Bằng thằng chắt bằng gì...*

Mới có kiệu vàng Ngọc lộ

là đồ bài chỉ cực kỳ trang trọng tôn nghiêm để ngài nào có các cụ về cỗi thọ trước cụ ra đông thật là long trọng.

Có xe ô-tô kiểu xe tang hai bên, có ghế con, chỗ ngồi để các ngài dùng đi xa và bốc mộ có đủ các hàng xe ngựa: độc mã, nhị mã tứ mã lục mã và những xe trắng để những người có phòng.

Xin hỏi Louis Chère số 22 nâng Cờ tức Takou «Hanoi» là sở xe mở trước nhất nước An-nam và chính chủ trông nom lấy các công việc rất mẫu chóng, không có những người cầm sổ đi đòi nhà dám nói khéo để đánh lừa khách và làm nhỡ các công việc.

Telephone: 871

Nước hoa hiệu con Voi
Nguyên Chất

Jasmin	Fleur d'Amour	Rosé	Violette	quel-ques	leurs	Menthe
1 lọ 3 grammes	0p20		1 tá 1p80		1o tá 17p00	
1 lọ 6 grammes	0.30		1 tá 2.70		1o tá 26.00	
1 lọ 20 grammes	0.70		1 tá 6.30		1o tá 61.00	

Phố-Lợi 79 Paul Doumer à Haiphong

Hỏi các anh em học sinh!

Nếu các anh em muốn:

1 — Học thành tài.
2 — Thi đỗ — không đỗ không phải trả học phí.
3 — Học không mất tiền, lính học bổng hay được trừ bớt học phí.
4 — Một trường có quy cũ: kỷ luật, có nhiều giáo sư chuyên môn, tốt nghiệp ở các trường Cao-đẳng Sư-phạm, thì nên đến học:

Trường
HÙNG-VƯƠNG

Ở 240 — Rue du Coton et 7 Duvillier — HANOI

là một trường mới mở, có đủ các lớp cho Nam-Nữ học sinh, có sân rộng nhiều cây cối, mát mẻ.

Vậy hỏi các anh em học sinh! hãy đến học thử — không phải trả tiền hoặc bó buộc điều gì — chỉ trong tuần lễ sẽ thấy tiến bộ lạ lùng.

NHÀ IN
ĐÔNG-TÂY

193, phố hàng Bông Hanoi, do ông DƯƠNG-TỰ-QUÁN chủ trương, mở đã 4 năm nay, được quốc dân hết lòng tin nhiệm vì in nhanh, cẩn thận, giá lại rẻ